

Posudek oponenta práce

Trnková, Michaela. *Dobrovolník v hospici – specifika náboru a vzdělávání*. Praha, 2014. 159 s., 21 příloh. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Katedra andragogiky a personálního řízení. Vedoucí práce: PhDr. Martin Kopecký, Ph.D.

1. Obsah a struktura práce

Předkládaná diplomová práce má velikost 120 stran výkladového textu a je rozdělena do čtyř samostatných kapitol, Úvodu a Závěru. Její součástí je i 27 stran ilustrativních příloh. Celkový rozsah tak vysoce přesahuje výchozí požadavky, což nicméně není vždy ku prospěchu věci. Struktura práce je logická, přehledná a zcela odpovídající vybranému tématu. To lze hodnotit jako relevantní a v souladu s odbornou profilací katedry. Text je zpracován komplexně, jednotlivá témata na sebe plynule navazují, výklad je přehledný a logicky strukturovaný. Poukázal bych nicméně na ne zcela vhodný název druhé kapitoly, jehož vypovídací hodnota je problematická (Metodologie nebo metodika? Metodologie čeho?). Na s. 38 autorka odkazuje na kapitolu 2.12, která se nicméně v práci nenalézá. Podobně je tomu na s. 77, kde je odkazováno na rovněž absentující kapitolu 4.2.4.

2. Odborná úroveň

Téma posuzované práce lze v kontextu katedry ocenit jako velmi raritní a dosud v zásadě opomíjené, ačkoliv o jeho aktuálnosti a potřebnosti nemůže být pochyb. Jeho výběr je proto zapotřebí zcela jistě uvítat. Autorka jej zpracovává velmi podrobně a v rámci širších kontextů, v čemž ji zcela jistě napomáhá deklarovaná a mnohokrát odkazovaná osobní zkušenost. Tato autorčina profesní angažovanost ovšem může (a dodejme, že se jedná o celkem častý deficit) představovat určitou překážku bránící komplexnímu a objektivnímu náhledu na danou problematiku. Přílišné zabíhání do podrobností a celkově rozevlátý styl autorky mají navíc za následek výrazné překročení očekávaného rozsahu textu, který tím mírně ztrácí na hutnosti, přehlednosti a především čitelnosti. Je otázka, zda jsou veškeré uváděné informace pro stanovený cíl práce nezbytné a zda nebylo možné jejich množství částečně zredukovat.

Typický, poněkud hypertrofující, styl výkladu se projevuje již v rozsáhlém Úvodu. Autorka si v něm všímá širších kontextů vybraného tématu, bohužel ne vždy zcela srozumitelně (viz Jazyková úroveň). Nejsem si navíc jistý, zda všechny formulované cíle (s. 10–11) jsou relevantní pro očekávanou odbornou úroveň diplomové práce. V Úvodu navíc absentuje metodika zpracování textu či zhodnocení dosavadního stavu zkoumání dané problematiky.

První kapitola je věnována základním terminologickým aspektům sledované oblasti. Bohužel, jedná se zároveň o jednoznačně nejméně povedenou část posuzované práce. Zpracování témat je i přes evidentní snahu autory velmi nevyrovnané, balancující od rozevláté upovídání (většina textu) k zobecňující zkratkovitosti (např. osoba dobrovolníka na s. 12 nebo historický vývoj v kapitole 1.1.2). Upozornil bych rovněž na skutečnost, že tzv. Pražské jaro rozhodně není možné lokalizovat do tříletého intervalu (s. 15). Na s. 18 pak autorka uvádí, že považuje za důležité komparovat situaci s vybranými demokratickými státy, ovšem tato avizovaná komparace překvapivě absentuje. U některých témat postrádám i výraznější teoretické zakotvení (např. filozofující pasáže věnované smrti na s. 20), které by relevantně podpořilo autorčiny domněnky a pocity. Je ovšem nutné přiznat, že jako celek je provedené terminologické vymezení základních pojmů a vztahů velmi podrobné a pozitivně se v něm projektuje autorčina osobní angažovanost a zaujetí. Přínosné a inspirující je i komplexní vymezení charakteristik klienta v různých fázích pobytu v zařízení.

Druhá kapitola představuje (i přes svůj problematický a nekonkrétní název) kvalitativní posun v jazyku práce i ve stylu výkladu. Autorka zde velmi podrobně informuje o obsáhlé a jistě náročné přípravě vlastního empirického šetření. Zde je nutné opět ocenit aktivitu i odvalu autorky pustit se na neprobádanou půdu. Samotné šetření pak představuje poměrně ambiciózní projekt, který se – i přes některá drobná zaváhání – podařilo cekem úspěšně zrealizovat. Negativně nicméně vnímám skutečnost, že v rámci kapitoly nejsou rozpracovány a tematizovány cíle šetření (ty jsou ve zkratce vyjmenovány již v Úvodu). Jak vyplývá z dosud uvedeného, gros textu tvoří třetí kapitola obsahující rozsáhlou sumarizaci původního šetření, doplněnou o řadu ilustrativních a rozšiřujících kontextů. Opět se tu nesmírně pozitivně projektuje osobní zkušenost autorky, její zainteresovanost a znalost prostředí. Výsledkem je text bohatý na informace a komplexně popisující danou problematiku. Přesto i zde se objevují některé nepřesnosti. Vzhledem k oboru studia autorky práce je překvapující její snížená míra orientace v andragogické terminologii. Z hlediska didaktiky jsou např. stáž a mentoring dvě rozdílné metody, které – ač vykazují mnoho společných znaků – nelze ztotožňovat (s. 47). Naprosto nekonsistentní je používání pojmů školení x výcvik, příp. metoda x forma. Přednáška ani seminář rozhodně didaktickými formami nejsou (s. 75, 84). A jaký vidí autorka rozdíl mezi metodou a technikou (viz s. 121). Kapitole 3.2 by pak prospěla výraznější reflexe překračující rámec prosté deskripce. Autorka zde rozlišuje mezi aktivním a pasivním přístupem k získávání dobrovolníků, nezamýšlí se však nad efektivitou, přínosy a případnými negativy výše uvedených aktivit. Naopak velmi kreativní a objevné je zamyšlení reflektující v tomto kontextu např. polohu zkoumaných institucí. Výpovědi respondentů na s. 102 a 115 jsou duplicitní.

3. Práce s literaturou

Soupis bibliografických citací (nesprávně nazvaný Seznam...) obsahuje průměrný počet 43 pramenů, z toho 6 cizojazyčných. V naprosté většině se jedná o literaturu odpovídající odborné úrovni. Autorka sice většinou prokazuje svou schopnost korektně s těmito prameny pracovat, přesto však lze identifikovat celou řadu prohřešků od nastavených standardů. Překvapivě častá je především nekompatibilita vročení některých titulů v Soupisu a v textu (např. u Ingleharta je v Soupisu uveden rok 2000, v textu na s. 8 pak 1990; u Boukala v Soupisu rok 2009, v textu na s. 14 rok 2010; u Doylea v Soupisu rok 2002, v textu na s. 65 nebo 69 rok 2006). Objevují se také nepřesnosti v uvádění jmen jednotlivých autorů (např. Mračková vs. Mráčková nebo Heřmanová vs. Heřmánková) nebo v podobě odkazů (např. „Student et Student“ na s. 25 vs. „Student, Student“ ve zbytku textu; „Kalvach“ vs. „Kalvach, Mareš ...“ na s. 2; „Strauss, Corbinová“ na s. 11 vs. „Strauss a Corbinová“ na s. 34 nebo 39). V samotném Soupisu lze rovněž identifikovat některá odchýlení od požadované normy (nejednotné nakládání s kurzívou, nedodržení abecedního pořádku, nepřesné uvádění zdrojů s vícečetným autorským kolektivem) i ojedinělé překlepy.

4. Grafické zpracování

Z hlediska grafického zpracování je práce vypracována solidně, přesto však vykazuje několik pochybení a rozporů s oficiálně stanovenými požadavky na formální zpracování odborného textu. Celá práce má být číslována již od druhé strany, Úvod i Závěr měly být pojaty jako samostatné kapitoly a v tomto ohledu opatřeny číselným pořadím (Úvod jako 0) apod. Místy se autorce nepodařilo řádně zarovnat text do bloku (např. s. 23 nebo 74). Poměrně extenzivní je využívání kurzívy snižující přehlednost výkladu.

5. Jazyková úroveň

Posuzovaná diplomová práce sice z větší vykazuje odpovídající stylistikou a gramatickou úroveň, pro většinu textu je nicméně typický populárně naučný, dalo by se říci až beletristický, styl výkladu. Autorka povětšinou pracuje s obecnými formulacemi, které nejsou

konkretizovány ani ničím podloženy. Práci by proto rozhodně prospělo určité myšlenkové i slovní „zhuštění“, jazyk by bylo vhodné zpřesnit a zformalizovat. Zvláště první kapitola je do určité míry degradována větším výskytem jazykových neobratností a předlouhých, často dokonce nedokončených, souvětí na hranici srozumitelnosti (např. s. 9: „Text aspiruje po zpracování ...“, tamtéž: „Prvním faktorem je ...“; s. 10: „Tato forma výzkumu zacílená ...“; s. 13: „Mimo literatury operacionalizuje ...“; s. 15: „Příkladem tak původní ...“; s. 22: „Společně s poskytováním ...“; s. 29: „Vlastnosti pacienta typického ...“; s. 31: „Vzhledem k obtížnosti životní situace ...“; s. 58: „Další cestou, kterou neusměrňuje ...“; s. 120: „Proces vstupního vzdělávání ...“). Velmi časté jsou i chyby v diakritice (např. 28, 29, 36, 38, 52, 62, 83, 99, 101 ad.), méně početné pak gramatické chyby lehčího rázu (např. „neboli“ na s. 12, „Josefinské reformy“ na s. 14, „Indického duchovního mistra“ na s. 19 apod.).

6. Podněty k rozpravě

- a) Mohla by se autorka v kontextu rozboru paliativní medicíny (s. 22) zamyslet nad postavením a funkcí gerontologie?
- b) Bylo by možné zobecnit, který ze tří typů motivace dobrovolnictví uvedených na s. 52 je pro dobrovolníky v hospicích nejfrekventovanější a proč?
- c) V čem konkrétně se u hospicových dobrovolníků projevují následující vlastnosti: nebojácný, odvážný, vytrvalý (viz obrázek 3.1)?
- d) Jak by autorka podrobně popsala principy techniky show, tell a do (s. 75)?

7. Závěrečné hodnocení práce

Z celé práce je zřejmé, že autorka se v dané problematice velmi dobře orientuje. Výrazným pozitivem textu je zřetelná osobní zaangażovaná autorky a detailní znalost prostředí, negativem pak snížená míra komplexnosti výkladu a stylistická úroveň. K práci jako celku nicméně nemám z formálního ani odborného pohledu žádné další připomínky. Domnívám se, že ji lze považovat za celkově vyhovující, a proto ji doporučuji k obhajobě.

Návrh známky: dobře

V Praze dne 1. února 2014

PhDr. Michal Šerák, Ph.D.